

kao sastavni dio života neke zajednice i ima važnu životnu funkciju, od onoga drugog koji je tu funkciju izgubio, ali je zadobio novu, odnosno održao se među manjim brojem zainteresiranih članova neke zajednice, obično u izmijenjenom obliku i sa novom svrhom (kao hobi, sport, sredstvo međuljudskog razumijevanja, efektna slikovita predstava i sl.). F. Hoerburger smatra da se treba baviti objema pojavama, ali treba znati da su to dvije različite pojave i prema tome im treba i pristupati na različit način. Međutim, prioritet u proučavanju (i naročito u dokumentiranju) treba dati prvoj pojavi naprosto zato jer je to dragocjen historijski materijal koji rapidno nestaje.

Pored ovakva dva shvaćanja, od kojih bi se prvo moglo nazvati klasičnim a drugo kompromisnim, nalazimo i treće, zastupano u članku *Fritza Bosea*. Po njegovim riječima, ako bi netko smatrao pravom narodnom pjesmom samo pjesme tradicije, tj. one pjesme koje se usmeno prenose među slabije obrazovanim klasama (posebno među seljaštvom u prijašnje doba), kao što je smatrao Béla Bartók, u tom slučaju moglo bi se ispravno tvrditi da istinska narodna pjesma više ne postoji, barem ne na području o kome je riječ. Međutim, ne bi se trebalo seljaštvo smatrati jedinom klasom koja je gađala narodnu pjesmu, kao što je smatrao Bartók. Narodna je pjesma cvala u svim vremenima, pa i u krugu gradske civilizacije. U prijašnje doba, kao i danas, ona se tamo stvarala i tada bila preuzimana i prenošena od seljaka. Mnoge pučke («popular») pjesme postale su zajednička svojina ljudi svih klasa — studenata, radnika, seljaka, vojnika i djece. Velik broj takvih pjesama postale su narodnim pjesmama uglavnom u devetnaestom stoljeću, čak iako se razlikuje od »pravih« zbog činjenice što su im pjesnici i kompozitori poznati i što postoji »prava« verzija tih pjesama, koju i narodni pjevač mora slijediti. Takve narodne pjesme pojavljuju se iznova; stvaraju se u svakoj epohi i, poput »pravih« narodnih pjesama, nakon izvjesna vremena izlaze iz mode i budu zaboravljene, možda da bi ponovo oživjele i da bi ih ponovo pjevali. A i obilje pjesama nižih klasa, posebno seljačke, koja se smatra čuvarom tradicije, jest i uvijek je bilo, koliko znamo, podložno promjenama.

U duhu takvog shvaćanja *F. Bose* posvećuje svoj članak pojavi tzv. *folk-singersa* u Sjevernoj Americi.

U okviru druge teme interesantan je članak Amerikanca *C. Seegera*, koji govori o jednome sasvim novom pristupu i postupku pri muzikološkoj analizi pjesme (o čemu samo stručnjaci mogu dati kompetentno mišljenje).

U područja treće teme izdvajam članak *G. Martina*: Stilovi izvođenja u plesovima Karpatskog bazena. On konstatira da je za stil plesova Karpatskog bazena karakteristična individualna improvizacija, a nalazi i u našim krajevima panskog područja.

Na kraju, ne može se izbjeći dojam da je konferencija koju ovaj *Journal* prikazuje prošla u znaku vrlo različitih shvaćanja, a da nisu doneseni zajednički zaključci na temelju kojih bi se mogli ublažiti daljnji nesporazumi o tome što danas znači pojam narodna muzika.

Zorica Orepić

ANALI HISTORIJSKOG INSTITUTA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U DUBROVNIKU, Glavni urednik CVITO FISKOVIC, Godina X—XI, Dubrovnik 1966, 549+85 str.

U ovom svesku *Analisa* dubrovačkoga Historijskog instituta, pored petnaestak radova koji većinom obrađuju teme iz povijesti Dubrovnika i njegove okoline nalazimo i dva priloga s područja folkloristike. To su „Muzički folklor Konavala“ *Stjepana Stepanova* i „Konavoski narodni plesovi“ *Ivana Ivančana*.

Prilog *S. Stepanova* sadrži izbor iz materijala koji je 1961. god. sakupio u konavoskim selima. Nakon kraćeg pregleda najvažnijih polova muzičkog folklor Konavala, naročito muzičkih instrumenata i načina pjevanja u tom kraju, donosi autor 70 izabranih notnih primjera (poredar ih po vrstama stiha) te pregled tonskih nivoa u okviru kojih se kreću pojedini napjevi. Zatim slijede najtipičniji ritmijski obrasci te tekstovi pjesama, većinom samo u fragmentu, poredani po svojoj namjeni (uspavanke, svatovske pjesme, kolende itd.). Na kraju, nakon opaski, nalazi

se popis imena pjevača, kazivača i svirača, te kazalo pjesama po početnom stihu.

Prilog I. Ivančana o konavoskim narodnim plesovima pisan je na malo neuobičajen način. Nakon kratkog uvoda slijede „Općenite napomene o plesanju“, gdje na pitanja o plesu i običajima u vezi s plesom odgovaraju kazivači, tj. autor većinom doslovno citira kazivanja svojih informatora (koja su snimljena i prepisana s magnetofonske vrpce) te ih dopunjava podacima također dobivenim od kazivača, ali sažetom i prepričanim, zatim podacima iz literature, te svojim zapažanjima i zaključcima. Nakon toga slijede opisi pojedinih plesova, gdje se pored primjedbi o porijeklu plesa ili njegova imena, eventualnih varijanata i paralela, donosi deskriptivni zapis plesa te notni zapis muzike za taj ples, zapis plesnog koraka po sistemu dr. Zganca i labanotacijom (Labanovim plesnim pismom). Kinetogrami su, na žalost, većinom loše štampani pa su teško čitljivi. Zatim slijede notni zapisi čitavih pojedinih plesova, koje je snimio i transkribirao S. Stepanov. Na kraju je kratak zaključak, popis kazivača i tumač manje poznatih riječi.

Za folklorist je interesantan i članak *Jevte Milovća* „O autorstvu jedne epske pjesme“, u kojemu autor, koristeći se historijskim dokumentima, dokazuje da je autor pjesme „Oveta kučka“ (štampane bez naznake autora u cetinjskom almanahu *Grlica* 1836. god.) bio zapravo Njegoš. Uz historijski materijal autor svoju tvrdnju dokazuje i analizom pjesme i uspoređivanjem s nekim drugim Njegoševim stihovima.

Zorica Orepić

NARODOPISNÝ VĚSTNÍK ČESKOSLOVENSKÝ, Ročenka věnovaná 100. výročí narození Lubora Niederla. Hlavní redaktor VÁCLAV FROLEC. Narodopisna spoločnosť československá při ČSAV. Ročník I (XXXIV), Brno 1966, 136 str.

God. 1966. izlazi po drugi put obnovljeni Narodopisný věstník československý posvećen 100—godišnjici rođenja Lubora Niederlea. U uvodj riječi glavnog redaktora zacrtan je program časopisa, koji bi trebao izlaziti kao godišnjak i baviti se u prvom redu pitanjima narodne kulture slavenskih naroda.

František Šach u ovom broju časopisa raspravlja o podrijetlu slavenskog pluga. Za osnovu svoje teme uzeo je alternativne pretpostavke L. Niederlea o rimskom ili slavenskom podrijetlu pluga. Međutim, od Niederlove pretpostavke da su Slaveni primili plug od Rimljana posredstvom Germana u mnogome su se do danas izmijenila saznanja o načinu oranja u Rimljana kao i o podrijetlu pluga kod Slavena. Niz arheoloških nalaza u južnoj Rusiji, južnoj Poljskoj i Čehoslovačkoj pokazuje da se ralo razvilo u asimetričnu oraču spravu produžavanjem desne a skraćivanjem lijeve strane lemeša. Ovo područje sačuvalo je i neke osobitosti konstrukcije koje ukazuju na plug kao davno zajedničko dobro Slavena. Neke osobitosti oblika sergejevskog pluga iz polovine I tisućljeća prije naše ere upućuju na to da je način oranja karakterističan za plug u istočnoslavenskim krajevima, mnogo stariji, što ide u prilog alternativnom zaključku Niederlea o davnom istočnom podrijetlu slavenskog pluga.

Ján Podolák daje prikaz starog oblika pripreme tla krčenjem i pepeljenjem raslinja u šumskim predjelima Zapadnih Karata na temelju terenskih ispitivanja i etnografskog materijala iz XIX i prve polovine XX stoljeća. Osvrće se na pravno-gospodarske i historijske temelje tog oblika gospodarstva, a sve dopunjuje podacima iz literature i usporedbama s područja susjednih slavenskih zemalja. Paljenje i upotreba motike i pri krčenju i pri paljenju raslinja na zemljištu, ostavljeno na ugaru, otežava da se ta dva oblika gospodarstva razlikuju. Glavni kriteriji koji bi omogućavali podjelu bili bi funkcija tako dobivena zemljišta i funkcija samog ognja. Članak je bogato ilustriran fotografijama.

Vilém Pražák osvrće se na teorije njemačkih autora po kojima je slavenska dvoprostorna kuća nastala po uzoru na njemačku franačku kuću. Glavni oslonj tog tvrdnji bio je slavenski naziv »izba« izvođen posredstvom germanske riječi »stuba«. Zahvaljujući novijim arheološkim istraživanjima i proučavanju načina stanovanja, Pražák ukazuje na to da utjecaj franačke kuće nije bio tako velik kako se prije mislilo. Smatra da franački kulturni utjecaj dolazi mnogo kasnije, odnosno da ga nije ni bilo pri formiranju slavenskog doma.